

BUDAPEST, XVI. KERÜLET, BATTHYÁNY ILONA UTCA 67. (HRSZ. 116603/2)

Társasház építése

Lelőhely-azonosító: 66780

Kulcsszavak: középkor, település

BUDAPEST, DISTRICT XVI, 67 BATTHYÁNY ILONA STREET (PLOT NO. 116603/2)

Construction of a condominium building

Site ID: 66780

Keywords: Middle Ages, settlement

A Cinkota egykori főutcájának tekinthető Batthyány Ilona és a Rózsalevél utca kereszteződésénél, a Rózsalevél utca Árpád-kori alapokon nyugvó evangélikus templommal szemközi oldalán található 888 m² nagyságú, bontás után üresen álló építési telken egy 178 m² alapterületű, sávalapokon álló épületet terveztek. A telken álló házakat 2019 végén régészeti megfigyelés nélkül bontották le. A bontást és az alaplemez felszedését követő tereprendezés után az eredeti, északkelet felé emelkedő felszínbe 25–100 cm mélyen bevágott, 169–169,5 mBf közötti felület maradt a sávalapok indítási szintje. A bontás utáni felszínen nagy mennyiségű középkori edénytöredék keveredett a törmelékes homokkal. Valójában ekkor több leletanyagot sikerült gyűjteni, mint amennyi az objektumokból az alapárkok kiásásakor előkerült. A társasház építésével kapcsolatos földmunkákra 2020. december 8-án került sor.

A 60 cm széles, 75–100 cm mély alapárkokban a kevert, törmelékes tereprendezéssel megbolygatott 20–25 cm vastag zóna alatt sötétszürke, kötött iszapos homok, majd 50–60 cm-es vörösbarna homokréteg látszott. Az árkok aljában a meszes, világos szürkésárga homok altalaj 20–30 cm vastagon jelent meg.

At the intersection of Batthyány Ilona Street—considered the former main street of Cinkota—and Rózsalevél Street, opposite the Lutheran church built on Árpád-period foundations, an 888 m² empty construction plot remained following the demolition of pre-existing buildings. On this plot, a building with a footprint of 178 m², supported on strip foundations, was planned. The buildings on-site were demolished at the end of 2019 without archaeological observation. Following demolition and the removal of the concrete slab, a surface at an elevation of 169–169.5 a.B.S.l. (above Baltic Sea level) remained, cut 25–100 cm deep into the original surface, which slopes northeastward.

During the cleanup of the post-demolition surface, a substantial quantity of medieval pottery fragments was recovered, mixed with sandy rubble. In fact, more finds were collected at this stage than were retrieved from the features during the excavation of the foundation trenches. Earthworks related to the construction of the condominium were carried out on December 8, 2020.

In the 60 cm wide, 75–100 cm deep foundation trenches, a 20–25 cm thick disturbed zone of mixed rubble overlay dark grey, compact silty sand, followed by a

A 2019-ben lebontott épületek maradványai az árok metszetében is felbukkantak. A helyszínrajzon (A) jelzésű épület a térképen még nem, de műholdas felvételen látszott. A telken álló építmények közül ez lehetett a legkésőbbi, amelynek építésekor az (I) és a (II) árok nagy részében elpusztult a régészeti korú rétegsor. A visszatúrt törmelékes anyag csak az alapok kiforgatása után látszott a metszetekben. A (B) épület alapozásából három sor téglá maradt meg az (V) árok keleti metszetében. Az épület alapjai jóformán az eredeti humuszos szintet sem vágta át, a felszíntől mindössze 40–50 cm mélyen lehettek beásva. A (C) épület nyomait nem lehetett megtalálni. Ez talán nyárikonyha lehetett, ami után egy kisebb, a metszetben 1 méter hosszan követhető, mészkövekből szárazon rakott falú, deszkapadlós tárolóverem maradt. Szintén a bontás után elkezdett a helyszínrajzon (D)-vel jelölt bolygatás, ami egy külső pince vagy tároló törmelékes visszatöltése lehetett.

A megfigyelés során nyolc objektum került elő, kettő esetében régészeti koruk nem igazolható teljes bizonyossággal. (1. kép)

Objektumleírások:

1. objektum: Kerek gödör az (I). árokban. Függőleges oldalú, feneke az árok aljánál mélyebben van, ezért teljes mélysége nem határozható meg. Betöltése fekete, sötétszürke, vörösesbarna homokos bemosódásokkal. Néhány középkori edénytöredék volt benne.

2., 3. objektum: Bizonytalan korú négyszögletes, függőleges oldalú, vízszintes aljú gödrök a (II). árokban. A 3. objektum betöltése sárga pettyes vörösesbarna homok volt. Ebbe ásták a 2. objektumot, amelynek betöltése szén, szén, hamus sávokkal tagolt, szürke, vörösesbarna vagy sárga pettyes kevert homok. Az árok aljába eső vörösesbarna betöltési rétegben egy csontváz feküdt, többé-kevésbé anatómiai rendben. A csontok egy részét a gép az árokásás során kiszedte. A borda- és lábcsontok alapján egy egészben kidobott fiatal kecske vagy birka teteme volt. Az objektumból más lelet nem került elő.

4. objektum: A (IV). árok északi metszetéből benyúló, kerek, 120 cm átmérőjű, meredek részsűs oldalú, 70 cm-nél mélyebb gödör. Betöltése szürke, szürkésbarna, hamus, szénpettyes, vörösesbarna homokos bemosódásokkal. Tetején sekély, pár centis sárga agyagfoltos beásás. Leletanyaga kevés középkori kerámiatöredék volt.

5. objektum: Kb. észak–déli irányú árok az (V) sávalapban, szélessége a tetején 3,5 méter. Oldalai részsűsek, bemosódottak. Teljes mélysége 1,20 méter körül lehetett. Az északi oldalán a (D) pince teljesen elpusztult.

50–60 cm layer of reddish-brown sand. At the trench bottoms, the calcareous, light greyish-yellow sandy subsoil was encountered in a thickness of 20–30 cm.

Remains of the buildings demolished in 2019 were also observed in the trench sections. Building (A) on the site plan was not visible on historical maps but could be seen on satellite imagery. It was likely the most recent structure on the plot, and its construction destroyed much of the archaeological stratigraphy within trenches (I) and (II). The backfilled rubble material only became visible in section after the foundations were removed. From the foundations of Building (B), three rows of brick survived in the eastern face of trench (V). The foundations of this building barely cut into the original humus layer and appeared to have been dug no deeper than 40–50 cm below the surface. No trace of Building (C) could be located; it may have been a summer kitchen, of which only a 1-meter-long segment of a storage pit with dry-laid limestone walls and plank flooring remained visible in the section. Disturbance marked as (D) on the site plan also likely resulted from post-demolition activities and may represent the rubble-filled remains of an external cellar or storage facility.

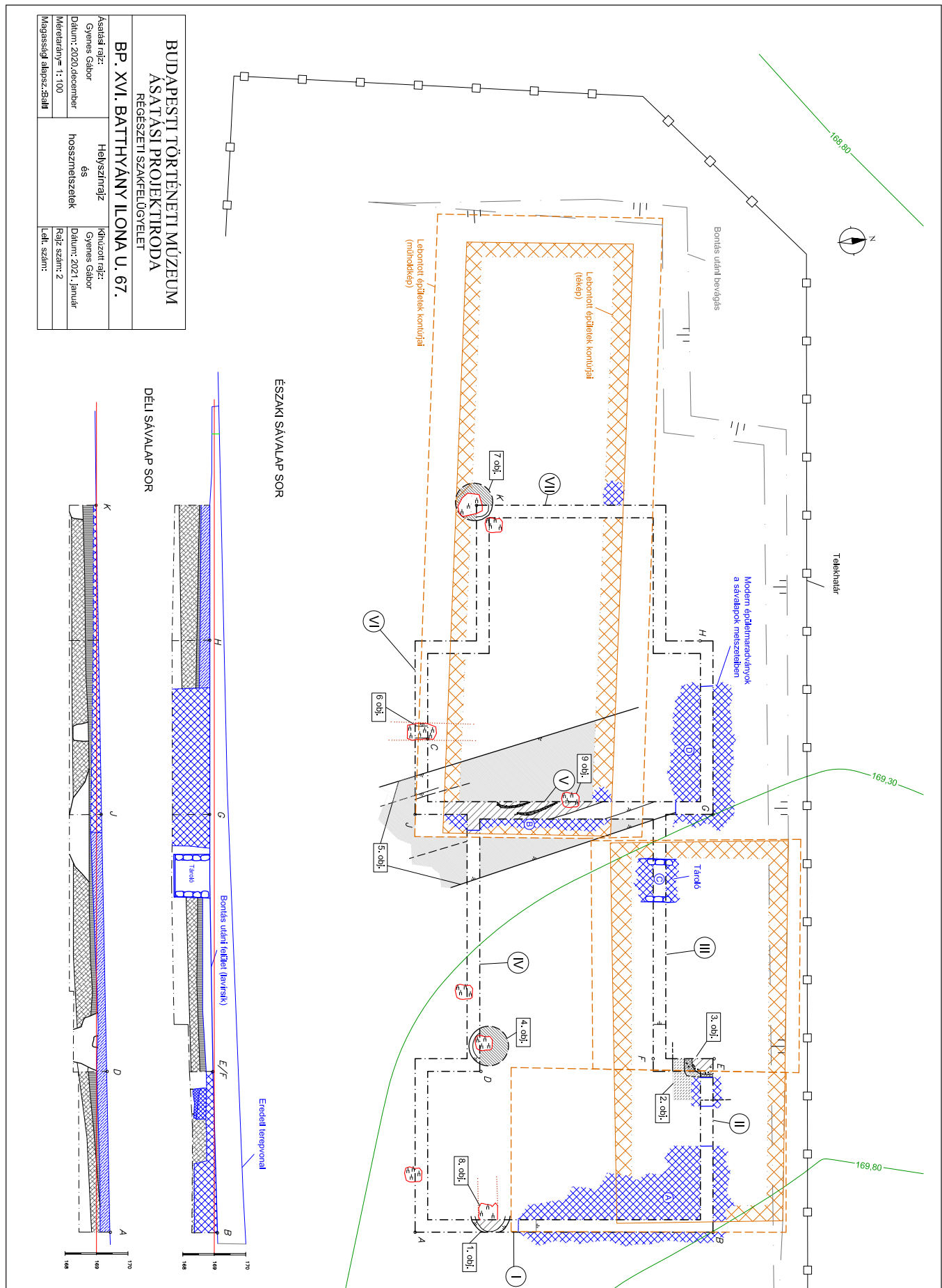
During the observation, eight features were recorded, though two could not be conclusively confirmed as archaeological in origin. (Fig. 1)

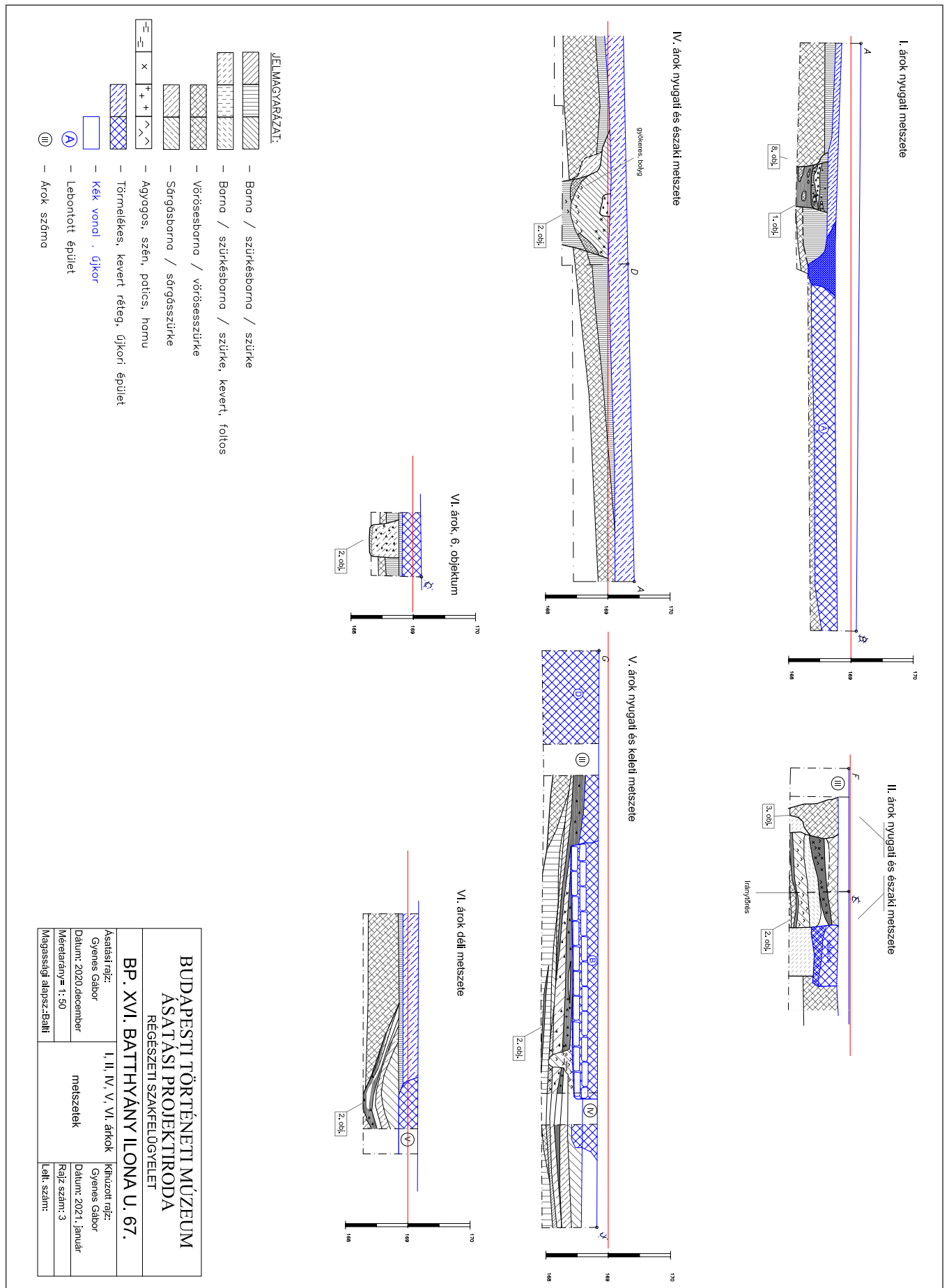
Description of features

Feature 1: A circular pit in Trench (I), with vertical sides. Its base lies deeper than the trench bottom, so the full depth is undetermined. The fill was black to dark grey with reddish-brown sandy intrusions. A few medieval pottery sherds were recovered.

Features 2 and 3: Rectangular pits of uncertain date in Trench (II), both with vertical sides and flat bases. Feature 3 had a fill of reddish-brown sand mottled with yellow. Feature 2, dug into the fill of Feature 3, had a mixed sandy fill with charcoal, soot, and ash layers, mottled grey, reddish-brown, and yellow. A more or less articulated skeleton, interpreted as the carcass of a young goat or sheep, was found in the reddish-brown fill at the trench bottom. Some bones were displaced by the excavator. No other finds were associated.

Feature 4: A circular pit, 120 cm in diameter and over 70 cm deep, partially extending from the north section of Trench (IV). It had steeply sloping sides. The fill consisted of grey to greyish-brown sand with ash and charcoal flecks, including reddish-brown sandy intrusions. A shallow intrusion with yellow clay patches was observed at the top. A few medieval ceramic fragments were recovered from it.

2. kép: Az árkok metszetei (Rajz: Gyenes Gábor)

Fig. 2. Section drawings of the trenches (Prepared by Gábor Gyenes)

tította a rétegeket. Betöltődése részben természetes. Alsó régiójában szürkésbarna homok, feljebb kevert, valamint szenes, kormos, paticsos égett agyagcsíkok látszottak. A szenes rétegekből néhány középkori kerámiatöredék pergett ki. A (B) épület alapja és a bontás utáni planírozás az indítási szintjét elvitte.

7. objektum: A (VII). árok déli végén lévő beásás. Függőleges oldalú, vízszintes aljú gödör. Betöltése homogén barna homok, leletanyag nélkül.

6. és 8. objektumok: Vert falú épület alapozásai. Mindkét beásás 60 cm széles, függőleges oldalú, vízszintes aljú alapárok, amely 30–40 cm mélységig vágott be az épen maradt felső rétegekbe. Az eredeti felszínhez képest ez 70–80 cm mélység lehetett. A maradványok a lebontott épületeknél sokkal korábbiak, de régészeti koruk nem bizonyos. Az 5. objektum betöltésébe túrt égett agyagos rétegek anyaga hasonló a 6. és a 8. betöltésében lévőhöz.

9. objektum: Az 5. objektumra ráásott, 40 cm mélyen, 50 cm szélességben bevágott függőleges oldalú beásás a V. árok nyugati metszetében a vert falú házhoz tartozhatott. A keleti metszetszalban nem látszott, a téglalapozás (B) épület elpusztította.

Az árkok nagy részében, illetve az objektumok felső régiójában sárga agyagpettyes, kevert homokos mélyedések látszottak (vert/vályogfalú ház nyomai?). A planírozott szint alatt, az átkevert rétegben is voltak szétkent agyagos foltok, egybefüggő felületet azonban nem rajzoltak ki. A (IV). árokban, illetve a 4., 5. és a 7. objektumok felett 30–40 cm szélességben, a bolygatott szinttől 15–20 cm mélységig jelentkeztek. (2. kép)

A terület régészeti szempontból nem volt ismeretlen: a Rózsalevél utcai, ma evangélikus templom középkori előzményeit, a körülötte lévő temetőt és településnyomokat több feltárás során kutatták korábban.

RÉSZTVEVŐK: Gyenes Gábor régésztechnikus

Gyenes Gábor

Feature 5: A roughly north–south-oriented ditch in the footing trench (V), approx. 3.5 m wide at the top. The sides were sloped and waterworn. Estimated depth: around 1.20 m. The northern stratigraphy was destroyed by Feature (D), interpreted as a cellar. The lower fill consisted of greyish-brown sand, overlain by mixed and charcoal-rich layers containing burnt clay (daub) and charred material. A few medieval sherds were found in these layers. The footing of Building (B) and site leveling had removed the upper levels.

Feature 7: A cut at the southern end of Trench (VII), with vertical sides and a flat base. The homogeneous brown sand fill contained no artefacts.

Features 6 and 8: Foundations of a wattle-and-daub structure. Both were 60 cm wide trenches with vertical sides and flat bases, cutting 30–40 cm into undisturbed upper layers (approx. 70–80 cm below the original surface). Though earlier than the recently demolished buildings, their archaeological date remains uncertain. The burnt clay layers found in Feature 5 are similar to those in these fills.

Feature 9: A vertical-sided intrusion, 40 cm deep and 50 cm wide, cutting into Feature 5 in the western section of Trench (V). It may have been associated with the wattle-and-daub building. Not visible in the eastern section face, likely destroyed by the brick foundation of Building (B).

In most of the trenches, as well as in the upper parts of the features, yellow clay-mottled sandy depressions were observed, possibly indicating the traces of wattle-and-daub or mudbrick walls. Similar clay-rich smears were also found within the disturbed layers below the levelled surface, although they did not form continuous surfaces or floors. In Trench (IV), and above Features 4, 5, and 7, these disturbances appeared in 30–40 cm wide bands, occurring 15–20 cm below the disturbed upper level. (Fig. 2)

The site's archaeological importance was known beforehand: several excavations had already investigated the medieval precursors of the current Lutheran church on Rózsalevél Street, including the associated cemetery and settlement remains.

CONTRIBUTORS: Gábor Gyenes (archaeological field technician)

Gábor Gyenes